

Fragments no Ausmas Šmites darba
“Jūraszirdziņš”

Tetovējums uz citrona, kas tapis
citronu tetovēšanas darbnīcā,
noslēdzot izstādi “Ādas”

Zane Lāce, kas par izstādē apskatāmo veidoja reportāžu raidījuma “Zināmais nezināmajā” klausītājiem.⁶ Savukārt LTV7 raidījumā “Dienas ziņas” žurnālistes Janas Rubinčikas interpretācijā izstāde tika atspoguļota skandalozākā gaismā. Žurnāliste arī piebilda, ka “cilvēkiem ar vājiem nerviem šo izstādi apmeklēt neiesakām”.⁷ Šis sižets izstādes veidotājiem lika aizdomāties par tetovēto ādu kolekcijas un Anatomijas muzeja kolekcijas kopumā uztveršanas un interpretācijas problemātiku, īpaši

⁶ “Cietumnieku nodarbes Latvijā 20. gadsimta sākumā. Ieslodzījuma vietu ikdiena”, Latvijas Sabiedriskie Mediji, 13. decembris, 2018, <https://lr1.lsm.lv/lv/raksts/zinamais-nezinamaja/cietumnieku-nodarbes-latvija-20-gadsimta-sakuma-ieslodzijuma-vi.a112579/>

⁷ “Medicīnas muzejā izstāda tetovētas jūrnieku un ieslodzīto ādas,” Latvijas Sabiedriskie Mediji, 2. septembris, 2018, <https://www.lsm.lv/raksts/zinas/latvija/medicinas-muzeja-izstada-tetovetas-jurnieku-un-ieslodzito-adas.a290845/>

gadījumā, ja topošā RSU Anatomijas muzeja ekspozīcija ir pieejama plašākai sabiedrībai.

Izstādes popularizēšanas nolūkos notika arī divi sarunu vakari, kuros izstādes kuratore Ieva Lībiete runāja par tetovējumu “pēcnāves dzīvi” un to saglabāšanas iemesliem vēsturē un mūsdienās, savukārt izstādes māksliniece Ausma Šmite stāstīja par to, kā netīkamais palīdz radīšanas procesā un cik svarīgi ir ik pa laikam ieskatīties bezdībenī. Noslēdzot izstādi 2018. gada 27. decembrī, tajā notika mākslinieces Grietas Butjankovas vadītā citronu tetovēšanas darbnīca, kurā Vecgada noskaņā apmeklētāji varēja izmēģināt savas prasmes un fantāziju tetovējumu veidošanā uz citrusaugļiem.

Izstāde tika ievērota arī ārpus Latvijas robežām, jo tetovētu ādu kolekcijas, kaut tās ir arī citos Eiropas muzejos, publiski tiek izstādītas salīdzinoši reti. Izstādi Rīgā bija ieradies apskatīt Polijas Glivices Tetovējumu muzeja vadītājs Pjotrs Voicēhovskis (*Piotr Wojciechowski*), un jau pēc izstādes slēgšanas 2019. gada vasarā ar RSU Anatomijas muzeja tetovējumu kolekciju strādāja pētniece no Anglijas, Oksfordas Universitātes Vizuālās, materiālās un muzeju antropoloģijas nodaļas lektore Džemma Endžela (*Gemma Angel*), kuras zinātnisko pētījumu tēmas ir saistītas ar tetovējumu saglabāšanas praksi Eiropā.

Džemma Endžela par RSU Anatomijas muzeja tetovēto ādu kolekciju izteicās:

“Kolekcijā vērojama apbrīnojama attēlu un frāžu daudzveidība. Starp citām manis pētītajām kolekcijām šī ir unikāla tādā ziņā, ka šeit saglabājušies atsevišķi dokumenti, kas sasaista ādas preparātus ar cilvēkiem, kuriem tie piederējuši dzīves laikā. Tas ir aizraujošs vēsturisks pavediens, kam piemīt potenciāls atklāt ko daudz vairāk par tetovēšanos Eiropā 20. gadsimta sākumā, kas vēl aizvien ir slikti izprasta prakse.”

Viens no Kolčaka tetovētās ādas preparātiem tika iekļauts fotogrāfes Rūtas Kalmukas veidotajā fotostāstā “Interconnections” (2018–2019) par dabas, cilvēku un notikumu savstarpējām sakarībām, iekļūstot starp divpadsmit labākajiem publicētajiem fotostāstiem fotomākslas žurnālā *Fotofilmic*⁸ Kanādā.

⁸ *Fotofilmic JRN*L, issue 2 (Fall 2019), guest-edited by Stanley/Baker.

Rūta Kalmuka. *Kolchaks*, 2019: no fotostāsta “Interconnections”
(attēlā RSU Anatomijas muzeja speciāliste Ilze Sirmā
ar tetovētās ādas preparātu)

Par izstādi “Ādas” un tetovējumu kolekcionēšanas praksēm tika diskutēts arī Kaņepes Kultūras centrā 2019. gada maijā notikušajā festivālā “Tetovējumi toreiz un tagad”. Festivāla laikā notika arī tetovējumu mākslinieka *8 Dollars Tattoo* performance, kuras laikā atsevišķi drosmīgi festivāla apmeklētāji tika pie akli izvēlētiem tetovējumiem, kuru simbolika tika aizgūta no RSU Anatomijas muzeja kolekcijas vēsturiskajiem preparātiem,

savukārt šī tetovējuma veidošanā tika izmantotas neelektriskas metodes, ar kādām veidoti tetovējumi 20. gadsimta sākumā (t. s. *stick & poke*).

Ievērojot neizsīkstošo interesi par šo neparasto kolekciju, sadarbībā ar mākslinieku Kristianu Brekti un Valsts kultūrkapitāla fonda atbalstu top kolekcijas katalogs latviešu un angļu valodā, kura iznākšana plānota 2020. gadā. Savukārt vēl pirms RSU Anatomijas muzeja pastāvīgās ekspozīcijas atklāšanas 2020. gada rudenī atsevišķi tetovētās ādas preparāti būs pieejami apskatei Valsts policijas Sabiedrisko attiecību nodaļas vēstures speciālista Alvila Zauera veidotajā izstādē par Valsts policijas darbību Latvijā starpkaru periodā, kas tiks eksponēta Latvijas Kara muzejā 2020. gada sākumā.

Ieva Lībiete

*Dr. med., Rīgas Stradiņa universitātes Medicīnas vēstures institūts /
Institute of the History of Medicine at Rīga Stradiņš University*